

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Meriläinen, Jarmo J.

Title: Okavirsut ja voimatölkki : julkaisemattoman tiedon lähteillä

Year: 2001

Version: Published version

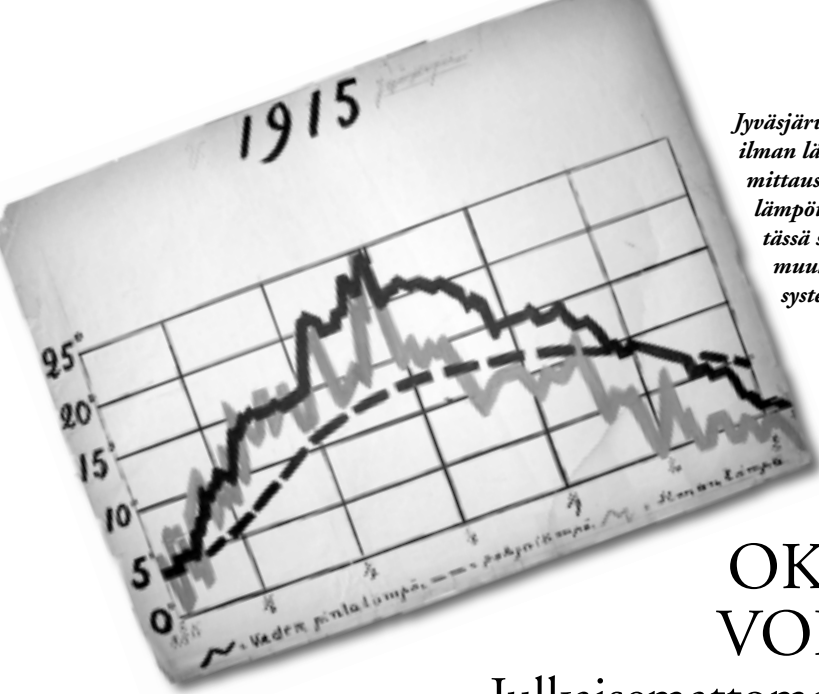
Copyright: © 2001 Jyväskylän yliopisto

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Meriläinen, J. J. (2001). Okavirsut ja voimatölkki : julkaisemattoman tiedon lähteillä. Ahdin sanomat : Ympäristöntutkimuskeskuksen tiedotuslehti , 7(1), 14-15.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201510223451>

Jyväsjärven päänlys- ja alusveden lämpötilan ja ilman lämpötilan vaihtelu lehtori Lauri Helteen mittausten mukaan kesällä 1915. Ilman lämpötila vaihtelee enemmän ja se on tässä seurannassa selvästi mitattu johonkin muuhun kuin maksimilämpötilan aikaan, systemaattisesti aamulla tai iltasella.

OKAVIRSUT JA VOIMATÖLKKI

Julkaisemattoman tiedon lähteillä

Tutkijan tehtävänä on perehtyä kunnolla tutkimusaiheeseensa. Ei riitä, että tekee omat mittauksensa ja määrittäksensä hyvin. On luettava koko joukko aiheeseen liittyviä julkaisuja. Pahitteeksi ei ole paneutua muuhunkaan tekstiin. Lukemalla oppii ymmärtämään ja hahmottamaan. Kirjoitusvaiheessa tekijän on hallittava aiheensa. On osattava poimia olennainen epäolennaisesta, tärkeä mielenkiintoisesta. Ellei sitä osaa, ei tule ymmärretyksi.

Julkaistua tietoa löytyy useimmiten riittämiin, kunhan sitä osaa vain etsiä. Julkaisemattonta tietoa onkin sitten rajattomasti. Maailma täynnä. Kuinka siihen pitäisi suhtautua?

Jyväsjärven ympäristöhistorian tutkimuksessamme törmäsimme suureen määrään jul-

kaisematonta tietoa. Keski-Suomen museon intendentti **Erkki Fredrikson** vei tutkimusryhmämme sellaisen tiedon lähteille maineikkaan Jyväskylän lyseon arkistoihin. Nykyisin tämä "maailman vanhin suomenkielinen oppikoulu" tunnetaan Jyväskylän Lyseon lukiona.

Jyväskylän lyseossa vaikutti pitkään, vuodesta 1908 vuoteen 1942, lehtori **Lauri Teodor Helle** (1875-1950). Hän oli ilmeisen mainio luonnonhistorian ja maantieteen opettaja. Lehtori on innokas luonnontutkija. Hänen tutkimuskohteitaan olivat mm. Jyväsjärvi ja Päijänne. Vaikka hän julkaisi ahkerasti maantieteestä hyönteisiin, niin vesistöjen tutkimus- ja mittaus-tuloksiaan hän hyödynsi ensisijaisesti opetuksessa. Julkaisuihin asti ne eivät liioin pääty-

neet. Helle jätti jälkeensä valtavat määrät opetusmateriaalia ja tutkimusaineistoa. Aineisto on Jyväskylän lyseon museon suojissa, mutta toistaiseksi vielä käsittelemättömänä ja luokittelemattomana. Lyseon vanhojen arkistojen tarkempi analysointi tulee myöhemmin paljastamaan mikä osa siitä on luonnontieteellisesti arvokasta ja mikä historiallisesti kiinnostavaa, säilyttämisen arvoista.

Lehtori Helle, Lasa, kuten lyseolaiset häntä kutsuivat, oli kova suomalaisuuden ja suomenkielen vaalija. Hän ei hyväksynyt suoria käännöslainoja, vaan sanojen piti olla ytimeltään tervettä suomea. "Piikkarit" ei sellaista kieltä ollut, mutta *okavirsut* olivat. "Taskulampun" nimen piti olla *pohjukkavalaisin* ja sen virtalähteen, "patterin", *voi-*

matölkei. Ensikosketukselta ei osaa sanoa kuinka vakavissaan Lasa uudissanoineen oli, oppilaita ne ainakin innoittivat lo-

puttomiin uusiin keksintöihin. Varsin *mieltohuomio* mies.

Arkistotkaan eivät ensikosketuksella avaudu. On jäätävä

odottamaan Keski-Suomen museon työn edistymistä. Luonnontieteellisiä merkintöjä yritämme itsekkin avata. (JJM)

HOITOKALASTUS ALOITETTIIN Pohjois-Päijänteellä

Pohjoisen Päijänteen kalataloudellinen kunnostushanke käynnistettiin keväällä 2001. Vaikka alueen veden laatu on suuresti kohentunut viimeisimmän parin vuosikymmenen aikana, niin kalasto ja kalakannat eivät ole muuttuneet. Ongelmana ovat runsaat ahven- ja särkikalakannat, joilla ei ole taloudellista merkitystä.

“Valikoivalla hoitokalastuksella pyritään muuttamaan kalaston rakennetta, poistamaan mahdollisimman paljon pientä ahventa ja särkikaloja ja parantamaan arvokalojen, erityisesti muikun ja siian elinmahdollisuuksia”, kertoo hankkeesta vastaava tutkija **Hannu Salo** Ympäristöntutkimuskeskuksesta. - Tavoitteena on vesialueen taloudellisen tuoton lisääminen ja ammattimaisen kalastuksen elinehtoien parantaminen. Hankkeen aikana etsitään myös kei-

noja kuinka voimme paremmin hyödyntää hoitokalastussäaliitä ja kohentaa vähän arvostettujen kalalajien arvostusta ihmisravintona.

Kalataloudellisen kunnostushankkeen toteuttavat Jyväskylän yliopiston ympäristöntutkimuskeskus ja Keski-Suomen kalatalouskeskus. Hoitokalastus työllistää osan vuotta puolen tusinaa ammattikalastajaa. Pikkukalojen tehopyynti jatkuu näillä näkymin vuodelle 2004 saakka.

Keski-Suomen TE-keskus on myöntänyt hankkeelle rahoitusta kalatalouden ohjausrahastosta. Hanketta tukevat taloudellisesti myös Jyväskylän kaupunki, Muuramen kunta ja Pohjois-Päijänteen kalastusalue sekä pohjoisimman Päijänteen kalastuskunnat. Lisätietoja hankkeesta saa Hannu Salolta (matkapuhelin (040) 5665 996) ja ympäristöntutkimuskeskuksen internetsivuilta (www.jyu.fi/ymtk).

